

ТУЦИЯНЫҢ АЛДЫН ХЕРЕЛИНДЕ

• 119 - кучуул •

(Областын профвеледлер Чөвүлелинин секретары Б. Н. ТОКАРЕВ-биле беседа)

Тываның амыл-ның дыштанылганы курорт, санаторий-ип, дыштанырының таалап көрүрөм.

Чыңнарның дыш-ны дугайын совет да бажылап бижээ.

Кей түндүг акша-хө-үе бюджетинден ап-орой, курорт, дыш-нынырчыте баар пу-ажычы чонга проф-берил турар.

1959 чылда курорт, рге эмедиринге 700 и, дыштанылга ба-а баарына 304 муң ыргдаан болза, 1960 т, санаторийлерге эм-748 муң рубльди, бажынырына дыш-345 муң рубльди ча-рдуңгөн.

и профвеледлериниң дуугаар Бүгү-өвилел-ыг курорт, санаторий-областа 374 кижэ эм-анган. 530 хире ки-ылга бажынырына профвеледлериниң пу-Кызылдың бүдү-надының амылчыны өөдөккиге, мях за-аттери Мазына — Чаа-Хад СТС-тиң итин — Баржомга, кола-интернатынын Шилова—Сочиге, йон эмелгезиниң ил Билей—Кара да-иң дыштанылга ба-ан.

и чүтлө «Уш-Белдир» нга 361 кижэ эмет-ың курорт, санаторий-ет Эвилелинин аязы-

бүрү областарындан, крайларындан хей кижилер көп эмнедип, дыштанып турар. Курорт санто-риялары профвеледлериниң эр-гезинче шилчиткен чорук оларны чөп болгаш эффекттиги ажылаа-рынга таарымчаны тургускан.

— Уругларның дыштанылганын организаастаар талазы-биле кандыг амыл кылдынганы?

— Бо чылын областа 4 пионер лагерлери ажылдап турган. Апаз 1283 уруглар дыштанган. Оон ыңай Кызылдың Гастелло аттыг парка 2 лагер ажиттыган, оларның кайзы-даа 3 эел-ет-биле ажылдап турганын апаз анаа 750 уруглар дыштанып ар-галыг болган. СЭКП обкомунуң бюрозунуң шиттириги дуугаар колхозтар аразының пионер ла-герлеринге 2050 уругларны дыштандырап турган, ыңчалда-даа ыңдыг лагерлерге чүтлө 1509 уруглар дыштанганын бистиң база чөтөзөвис деп миннар апаар бис. Профвеледлериниң хөрөнгө-биле 20 уруглар Шу-шенскоеде В. И. Ленинниң мүзе-йинге аккурсиялап чоразан. 1961 чылда профвеледлериниң пионер лагерлеринге 1300 уругларны дыштандырып көрүп турар бис.

— 1961 чылда чонунуң дыштанылганын дугайында чүңү билип ап болурулу?

— Чаа чылда курорт, санато-рийлерге 905 хире кижэ эмне-дип, дыштанып, оң иштинде Кис-ловодскиге 43, Белокурихага 42, Ессентуктарже 21, Сочиже 52, Кара далай кыдынын эрихте-ринге 27 болгаш оон-даа өскө-чөрдөжө путевкаларын бээр бис. Дыштанылга бажыны-рынга 1220 кижэ баар.

— Чеди шактыг амыл хүнүнче шилчилге дугайында чүңү чуга-лаар силер?

— Чонну 7 шактыг амыл хү-лүнче шилчилер дугайында пар-тия болгаш чазактың шиттири чедишкенин күсеттинип тур-ар. Областын албан-халкычла-рының хей кезин, шахтерлар, ту-дугулар, геологтар,* транспорт, харылзаа черлериниң ажыдак-чылары кызырган амыл шагынче шилчөөн. Октябрь 1-ден эгелеп күрүнө аппаратынын, партия, профвелед, комсомол болгаш өскө-даа хей-ниги организацияла-рынын ажыдакчылары шилчөөн. Организа-техниктиг ажыдарың болгаш өскө-даа материалдарын чедир ажылдап кылдырмааныңда «Сельхозтранс», совхозтар бол-гаш районнарың үлетпүр комби-наттарының коллективтери ама чедир кызырган амыл шагынче дилчизиниң өң улуг чөтөс деп көөр керек.

7 шактыг амыл хүнүндө бүдү-руге хемчазы бичелеей, харын улам бедип турарын демделээри эң чүтүлө. Кызырган амыл ша-гынга амаарыштыр профвелед-дер организацияларының мурун-да улуг сорулга тургустунган.

Амгы үедө профвеледлер ор-ганизацияларының эргезинде 19 клубтар, 28 кызыл-буудунар, 27 туром кинолар болгаш 70 муң ном фондугу 45 библиотекалар ажылдап турар. Областың проф-велед организацияларында чоң-нун культуруг амыдыралың көдүрө айтырыгы шиттирээриниң бүгү аргалары бар.

Винтор Чугунов деп кымыл дээрин бо номерниң ушкү ар-нында фото-репортажтың сөзүн-ден билип ап болор. ЧУРУНТА: Винтор Чугуновтун автомашина неээн септеп тура-ры.

Чаа заводта

Совет Эвилелиниң хей националь-дыг улаустарының найыралдыг өг-бүлөсиге каттыжыл киргениниң сөөлүндө, анык Тыва областың кө-дө ажыл-агый, үлетпүр, эконо-микказы болгаш культуразы кайтам-чык шалыккыны-биле сайыраан.

Оң бир көскү чижээ болза Кы-зылдың муруну-арыны талазына хавак кырында автосептелге заводу-нун, ээт-үт үлетпүрүнүң эргеледи-ниң, хаб, пиво заводтарының төп корпустарының тургустунулааны болур.

Чангыс черде мөңөөттинген ол заводтар чоокта чаа ажылдап эге-лээн анык бүдүрүлгелер-дир, а мен-мана оларның өң-не аныа—пиво заводунуң дугайын чугаалайы.

Заводту тудуп тургузарының баш-тайгы үезинде эгелээш оңу ажыл-далга киргизже чедир элөөн бер-дөр таварышкылаан. Илангыя пиво бүдүрүлгезиниң технологтуг нарын дериг-херекселдерин чөтчөлөп алыры областың амгы байдалында белең эвэс айтырып турган. Иңчалза-даа коммунизмниң материал-техниктиг баазанын тургузууп турар совет улу-с бергелерге чоруулас. Ам бо завод областа эң болбаазыраптай механи-зааттыганын бүдүрүлгелерин бирээ-й болуп, долу ажы-биле ажылдап эгелээн болгаш эки шынарың «Жи-гудерское», «Московское» пиво-ары, анык-буру маркаларга ээричтес-сускунары, морсту болгаш квасы кылып үлдүрүп турар.

Заводта бүтү технологтуг чору-дугулар механизааттыганын. Оң кол чиг-ади—арбайыт сканды деп-зилээш, тускай транспортер дамчы-тыр заводче чоруудуларында эге-лээш, белең болган пивону саваларга кударына, чүдүрүп чорударына че-дир бүтү ажыдары чүтлө меха-низмдер, машиналар күссөдип турар.

Моон соңоор чүтлө механизаатла-рда доктавайып, бүдүрүлгө чорудула-рынын автоматизаастарын шингээдиң

алыр сорулгалыг бис. Белик би-лигин анык кадрлар — кол инже-нер Валдыман болгаш кол механик Ондар олар коллективтин күжүнө даңгыш, автоматизаастың анык нарын айтырыларын шиттирлеп шыдаар дээринге бүзүрөп болур.

Заводта чаартылга ажылдары база эгелеп турар. Некеде капитал са-лымшылары үндүрбөй, заводта бүтү дөктерин алгылап тургам, өг-бүдүрүчүлүгү барык 3 каттап бедир-дин чедип алып эргалар бисте бар. Ол аргалары, ажылдаттыгың турар иштиги кураварларын бүдү-рүлгө шингээдиң бистиң чүтүлө сорулгалыг.

Амгы үедө заводтун төлөвилел дуугаар күчүзү шингээттинген. Хүн-де 7 муң литр ажык пивону болгаш ээричтес хей сускунары бү-дүрүп турар бис. Ол ишкээ дээди сортуг «Рижское», «Ленинград-ское», «Московское» пиволарын бү-дүрүлгө аргаларын шингээдиң алган бис.

Бистиң анык коллективистик кеңигүверип шупту аразында бажы айыралдыг, ажыла кызымаккай, ак-сеткилдиг улу. Оларны иштин-ден анык ажылчынар Роза Мон-гуш, Мария Ванькова, Рая Язовкин-олар боттарының тускай мерже-лерин мастерны шингээдиң алгаш эш-өөрүн күш-ажыкчы чаа-чаа чедишкенирге сорук кирип турар-лар.

СЭКП ТБ-ниң ээлчеглиг Плену-мунга белектиг ужуражып даш-за-водтун коллективни бедиткен чаа хү-дөөлөгелерин алгаш, Совет Консти-туцияның хүнүнге уткуштур күжө-нишкенин ажылдаан.

МИЛЛЕГ

пиво заводунуң директору.

Мениң өөрүшкүзү

«Адыр-азиниң огу көөр, ие көрбөзүнн кызы көөр» деп чонунуң улугер чугаазы бар, шаанда мээң ада-нем адымын, хей уругларныг улус чоразан. Ол үедө хей уруг-дарыгың ие хей-нигиден алдар-хун-ду болгаш ачы-дуза дугайын бодаар тургун, харын бодунуң өг-бүлөсиге безин чөтөнчиг аар-чүөнтешки бо-луп, зас-нежиң чок чөгенчиг бай-далга амыдырал чоразан.

нежинтиг, культуруг бай-шыдалыг чурттал-ганы хоойлукуткан Совет Конституцияның бегун-гу байырлалдыг хүнүндө ие-чаштар дугайында найгамчың чагай са-гыш-чөраашыны — дээш Коммунистг партияга баггаш Совет чазамга, өөрүп четтиргенини илереттим.

Монгалбин Саар, Тес-Хем районунуң Ленини аттыг колхозунда Маадыр-не.

Чурукта: Маадыр-не Монгалбин Саар эң биче огу Олег-биле.

Фото О. Мандарыным.

Чок

1915 чыл. Эмчи эстраларың ийи чыл хуусалдыг өөредилгезин доос-каш Наташа Меренкова бир-ле ду-гаар ажылдап эгелээш.

Ам Наталья Андреевна 70 харлыг. 45 чылдарың дургузунда үзүктөл чок ажылдап келгени эмчи эстралы мержекинден ол чоокта чаа пещи-яже үнөн. Оң амыдыралыңа кандыг бергелер таварышпаан дээр-л, ыңчалза-даа бөдүүн ишти Н. Меренкова оңу шугузуу ажыл эртип чоразан. Хамзаты болгаш Аза-чуртун дайынының чылдарында На-талья Андреевна шериг госпиталь-дарына, а 1919 чылда — анык совет республика дээш демселдиң чылдарында Сибириниң 5 Армиязы-ның № 355 шериг-санитар поледи-яны составына интервентилерге удур чаалакч чоразан.

Область эмнедигениң адыг кижилер хүлээ алып чериниң эмчи

сестрамы Н. А. Меренкованы пещи-яже үдөп турган кезиге чүе чуга-лаан шитер Меренкованың эки амы-лын, оң кандык камгалап шугуमुңа үр чылдарда ак-сеткилдиг ажылдап келгени демделээш, өрөктетг белек-терин тыгаскан, а күрүнө албан чер-лерини профвеледлик обкому Хүндү-лөй бижиче-биле шааназан.

— Бис келер үеис дээш сагыш човазас бис. Биске күрүндө пещи-яны бээр, оңу совет Конституция-да айыткан. Бисти дээш Коммуни-стг партиянык болгаш Совет чазак-тың сагыш салымшынынга өөрүп четтиргенимиң илереттим—деп Н. А. Меренкова чугаалаан.

Чурукта: Н. А. Меренкованың уруунуң уруунуң өнүгү. Клаудия Потылицына Н. Меренковага белек тыгсып тур.

Сөзү болгаш фотоу А. Айриниң.

МАЛЧЫНЫҢ МАГАДАН СӨСТЕРИ

Мөңгүн-Тайга районун «Малчы-н» көдөзө ажыл-агый артезианиг мурак-чы хойжуларының бирээни Д. М. Биче-оолдун кыштаанга чоокта чаа чөдө бердим. Совет Конституцияны хүнүн болгаш партиянык ТК-зының ам болур декабрь Пленумун кандыг чедишкенир-биле улук турарының дугайын хоочун малчыдан айтыра-рымы мича дитгес:

— Совет Конституция дээрге шы-нап-ла кайгамчыктыг улуг хоойлу. Мээң ада-нем шаанда орус-тыва бай-ларга кара чажындан тура хеле-чипкеп, улуг тургедал көрүп, кан-дыг-даа эрге-мелед чок чоразан. Оларның уруглары бисте ам кай-гамчыктыг үед чурттап турар-дыр бис. Мээң дөрт уругларым ам күрү-

нениң хандырылганында өөрөйп тур-лар. Боттарыны колхозчу аас-ке-жиктиг амыдырал-биле магалыг чурттап чор бис. Колхозчу амыдырал дыкка-ла эки. Эрткен чылын мен бол-дум 800 күш-хүнүн ажылдааш, эриг ашча-биле безин 11 муң ажыг рубль-ди алган мен.

Конституция Хүнүнге болгаш пар-тиянык декабрь Пленумунга алдар кылдыр хойларының эгелээни ийги-тоодашкынын чидирг чокка эртри-рип, кыштың соогуңдан хойларың менди камгалап алып бис. Эрткен чылын бир хойдан-на 1 килограмм 800 грамм дүктү кыргаш бис Төрүүр 100 хойдан-на 142 хураганнары ал-ган бис. Чеди чылдыг ушкү чылымда оон-даа артык чедишкенирлиг,

улам кызымаккай ажылдаар мен.

Мурнакчы хойжу эш Биче-оол ам Чинге-Даттыг-Хемге кыштаанда хой-ларын план буугаар каларып турар. Ол кыштаанда 15 тонна сиенни бел-келе-оол-сүмү Советиниң депутат-ы-идеялиги хей-нигичи. Ол ишкээ хей уругларың өстүрүп кижизикени дээш оңу «Иени алдары» орденниң I, II болгаш III чөреслери-биле ша-наан болгаш «Күш-ажыкчы шылар-дан дөш» деп медалдыг.

Хойжу Дыртымына Биче-оол алдар-дыг чеди чылдыг 3-ку чылымда болу-ну оонашкан ажылыга улуг че-дишкенирлиг болур дээрзинге би-чин-даа чизиниң чок.

Х. КИМ-ООЛ.

Социалистиг демократиянының

Бо дээрге дөртөн ажыг чылдар мурунда, кажан Советтерниң аны-жк Республиказының күш-ажыкчы улугу даштык халдакчыларың болгаш иштиги контрреволюцияны каттышкан күштериниң калчазып халдаашкынын маадырлыг ойтур шалышпаан, чаа, социалистг нияти-ледий үндөшүнө салып турган үедө болган. Совет эрге-чагырганы иштиги болгаш даштык политика-зының алыс утказының дугайында Юнайтед Пресс дээр америк агент-ледий чери В. И. Ленинге айтырыл-галган. Делегей буржуазиянык соци-алистиг күрүнени долдандыр көдү-рүп үндүргөн хоп-нүгүлдериң арылдыр шаап, ол айтырылгалга зар-рылашпаан, Владимир Ильич оон биче муруну чарында хулаал ал-дылган баштайгы Совет Конститу-циянык демократчызын оңзалат-демделээш.

Улус чоң бүрүзүнүң бот тускай-дан, хостуг төгүздөдөшкө, өстүдө-жиге болгаш чоң бүрүзүнүң төрөөн дымнага литератарың непереди-ринге анык-буру арга-биле дузалап, бистиң Конституциянык өсүдүрүп болгаш пропагандалап турар бис, «буржуаз»-демократтыг күрүндө-рлериң черге хуу өнүгүзүң болгаш капи-талды бажылап, тодаргайлаарга хей эвэс саныг «депшилегей» ка-питалисттер боттарының чурттарының ажыкчы чоңнары база Азияда, Аф-рикада колонияларда болгаш өскө-дөз черлерде чүс-чүс миллион ки-жилерин дарлаар чорукту бажылап турар «барыш-европейжи» болгаш америк конституцияга бодаарга, оран дөсөгейиң колония, хамаарылгалыг, дарлаттырган, долу эргелиг эвэс улус чоңнарына хамааржы мил-дизид ажыг чурттакчыларыга бис-тиң Конституциянык хамыктыг таар-жып турар деп, В. И. Ленин меде-лөөн. (Чогаалдары, т. 29, арын 477).

Бо өстөр чугаалааттыганың үедө бээр өрткөн дөртөн чылдарың дур-гузунда делегейге кайтамчык улуг

өскөрдөшкенир болган. Совет улус социализмин тургускан, оң тиле-лөөн ССРЭ-ниң чаа, 1936 чылдыг улам-на демократтыг Конституция-зында хоойлужуттунуп бажылап, ыңчанган ам коммунистг нияти-ледий тургузушкунуң калбартыры-ның сорулгалың чедишкенин шиттирлеп турар. Социализм чан-гыс чурттуң девискээр хемчээлиңден үнөң болгаш чер бөмбүрээниң чо-нуун үштүг биринден хөйүн кат-тыштырып турар делегейниң күчү-дүг системазы болу берген. Азияны, Африканы болгаш Латин Америка-нык кайтамчык улуг дөсөгеринге сайы шагдан бээр хулаалда чок тер-гилдеп келген империализмин чүд-лек-бузар колониялдык системазы национал хосталгалыг шимчөөшкени-ниң согушкуннары-биле утлуп дү-жүп турар.

Эзулуг социалистиг демократчи-зың өсүзү, улустар аразына тай-бының болгаш найыралдыг идея-лары сийликен Совет Конституция бү-гү-лө, чүзүп-баазын буржуаз кон-ституциялардан үндөшүн-биле мч-галып турар. Ол конституциялар де-мократияны шинчизин киярап тур-па-даа, муң-муң тайылыр чүдүдөр-биле ажыкчы чоңнарың эрге-ажы-кчыларына каражыг кылдыр, каш борбаш монополистерге ажыктыг кылдыр демократияны чыра кызып болгаш кызыгаарлап турар болгай. Н. С. Хрушев КНО-нун Кол Ассамб-леязының XV сессиязына совет тө-лөдөрүн ажылының дугайында Москваның ажыкчы чоңнарының митингизинге чүе чугаалап тур-гаш, мактаатынган америк демокра-тиянык алыс утказын бүгү делегей-нин мурунуга сойгалап көргүскө.

«...Бир эвэс шаанда Каттышкан Штаттар көдүрүп үнүп орган моно-полистг капиталдык чурту болга-ны-биле хандыкчы чурту болуп, бодунуң демократтыг буржуаз кон-ституцияны-биле хандыкчы болуп турган болза, ам оозун чидирген. Ам Каттышкан Штаттар — монополи-

стиг капитал тергидөөн реаксылыг күрүнө-дир, колонизаторлар-биле холбожалыг болуп, оларның баштыны болуп, империалистг политиканы чоруулу турар күрүнө-дир» деп, ол чугаалаан.

Бистиң үеисте, кижэ ниятидели-ни туруп догунаашкынының хө-вилериниң чүткүдүтү чартынып турарының үезинде, социалистг кү-рүндөр кайтамчык улуг хандыкчы-кы күштерлиг болуп турар. Ол чер-де биддингир. Социалистг чурттар-да калбак ажыкчы массалар өсүлүп хосталгалары болгаш демократтыг эргелери ажылдап турар, улусчу эрге-чагырга оларнык политиктиг чангыс экин хашырып, нациялар-ның дең эргели болгаш пивыралын боттандырып, бүгү делегейге тай-быны камгалаарының болгаш дар-далган улустарың хосталгалыг де-миселдинге детимче көргүсөөрүниң даштык политиказын амыдыралда чоруулу турар.

Пролетариат диктатуразы демок-ратияны хүлээп көрбөй турар дээр анык чүеизин «бүзүрүдиринге» со-циализмин дайыныры эвээш эвэс күжөнишкенирени үндүргөн. Шы-нанда ССРЭ-ниң, социализмин бүгү чурттарының дуржулганың көргү-зүчү турарың дуугаар алырга, ажыл-чалың аныгың политиктиг тергиде-ли социалистг демократиянык бү-гү хемчег-биле хөгжүдөшкөң чө-рүшпей, харын анаа идиг берип, күрүнең эргелеп башкаарыңа, политиктиг, ажыл-агый болгаш культура-амыдыралың бүтү тала-ларыңа улус массаларың шит-тирлиг киржилгезин хандырып ту-рар.

Марксизм-ленинизм болза демок-ратияны парламентилерге хоозун чу-дуртушкуннар кылдырың аргалы кылдыр эвэс, капитал зарзавчыла-рының башкарып турары партиялар аразында политиктиг кайрашкыны-нарга «хостуг» оюн кылдыр эвэс, харын улустун өсүлүп, черле боттут эрге-чагыргазы, калбак ажыкчы мас-

тугунун

туциянык чүдүдөрүң бирээни чугаалап турар. Бүгү-ниги, дең болгаш дөрт соңулда эргезинге үн-дөшлөш, чакыт баллашкыны-биле содуп турар Советтер болза, улус-тун эң калбак төлөдөшкөңниң ор-ганнары болуп турар болгаш чуртта бүгү долу эрге-чагырганы боттанды-рып турар. Советтерниң депутатта-рының чүтлө саны—ийи миллион чыгам кижэ—безин улус массалар-ның ортузулдан ССРЭ-де күрүнө та-лазы-биле кайы хире хей саныг ажылдакчылар депшип үнүп тура-рының, совет ниятилед тургузуу кайы хире ханы демократчы болуп турарының дугайын херечилеп ту-рар-дыр.

Устүдөң адалга чедир бистиң Советтерниң күжү—хоорайың болгаш көдөзөң массалары-биле, миллион-миллион ажыл-ишчилери-биле сырый, бузулабс харылзаа-хол-баазыда. Амгы үедө Советтерде 1.308.945 депутаттар ажылдап ту-рарың, 232.872 доктаамал комис-сиялар барын чугаалаарга-ла четчир. Ол комиссияларны активи кылдыр барык ийи миллион ажыкчы чоңар-санаттынып турар.

Коммунизм тургузушкунун кал-бартырының үеи Советтерниң ролу улам ыңай күштелир-биле, оларнык ажыл-чорудулазың хей-ниги тө-лөдөшкенирениң калбары-биле то-даргайлааттынар. Советтер болза ажыл-агый болгаш культура тургу-зушкунунун, ажыкчы чоңнарың материалдык чагай байдалын бедир-диниң өң чүтүлө айтырылгалы-биле улам идеялиг ажылдап турар. Советтерниң күссөчки органдарының

Септелге болгаш өөрөдилге

Танды районун «Тинлелге» совхозунда часны тарылгага кирер техниканын септелгези түлүк чоруп турар. Мастерскаяда механизаторлар септелгени несктер ахай-биле тургусулап каан бөлүктөрдө чорудуп барлар.

— Дертнү кварталда 26 тракторларны септээр тургаш, оларнын 20-зин белеп ылып алдык. Оң-биле кады кожуда херенселдеринин септелгези база эгелзэн. Чаа келген илирлерин, сейкаларын, андзыннарны, лүщильниктерини септээр болгаш аштарын, хынал көрүү база чоруп турар. Эптелге болгаш чазылга талазы-биле амылдап турар эш Гурковтун бригадасы бугу составы-биле база механизаторлар штер Маскиров, Шелкунов, Мельников, Иванова болгаш оон-даа өскөр септелге үчинде шылгарган амылдааннар— деп, мастерская эргеленчизи эш Кастраев өөрүшкү-биле медегеп турар.

Ун совхозта техника септелгези-биле чергелештир трактористер иуруу база ажыттыган. Ында келир үеиниң 32 механизаторлары өөренип турарлар. Курсту кол инженер эш Балчыр-оол, инженер эш Богаев, дуржкулалыг механик эш Отун-оол олар удуруп турарлар. Курстун дыйнчылары техниканы шигээди-биле алырдан аңгыда агрономияны база өөренирлер.

Совхоз бодунун курстарына механизаторларны өөредип алып таразы-биле дуржулганы эртен чыккыч алган. Ынчаарда 20 хире механизаторлар курсту дооскан. Аңаа өөренип алган эш Сендел часны, күсүк хову амылдарынын үезинде кайгамчык эки амылдаан. Ол ам мал чемнери сөөртүр чөрдө амылдап турар. Ынчангаш дирекция чери, партия организациясы курстун амылына гу улуг ничезгенин салып турарлар.

Районун «Кызыл партизан» совхозунда техника септелгези база чоруп турар. Инженер эш Бричев биле мастерская эргеленчизи эш Захарочкин удуруп турары септеки механизаторлар дертнү кварталда 20 тракторларны септээр тургаш, оларнын 15-жин белеп ылып алганар. Артан тракторлар чоккун күнөрдө септелгендер унер. Оон аңгыда 6 трактор андзыннары, 8 лүщильниктер, 246 көзек илирлер база септеттинген.

Чоккун күнөрдө трактористер иуруу база эгелзэр. Совхозтарнын механизаторлары СЭКП ТК-нын Пленумунга кушамчылы белектерин ужурамыр деп септелгениң темпизин хун-буруе дүргөдөйп турарлар.

адаа-биле

рүнү быгытлаары, ажал-агы болгаш култура тургузушкунуна өвилдешкен болгаш автономжур республикаларын эргелерин калбартыры, чер-терде удурулганын кол утланышкынын автономжур районнарже шилчидип тургаш, улетуруу болгаш туугуну эргеп башкараарын эде тургузары, машина-трактор станцияларын эде организацияларын, кезде ажал-агыга планнашкынын чаа чуртунун чорудары, профсоюздерининиң хүдээлерин болгаш эргелерин калбартыры чергелди ылыг кемчелдерини үре-түңелди боттанышкыны ам кончут тода көстүп турар. Онда болгаш өске-даа чамык кемчелерин боттандырар чорук политика болгаш экономика талазы-биле улуг ажыны берген, ажалчы чоңарыны калбак массаларынын чогаалдыч иделкейни көдүрүнгө, чурттуг маңгаладыг болгаш угаан-болул байлыктарын көүдөдиринге илд берген.

Социалисттиг кирүүнүң көжүдөдиринге амыг байдалдарда кол утланышкыны болза, демократияны бугу кемчел-биле көжүдери, ажал-агы болгаш култура тургузушкуну удуруптурга, хей-никти херектерин эргеп башкараарына киржилгезе бугу хаматаларына хандыкшыды болгаш журутуп дээринин дугайында СЭКП-ниң XXI съездинин айткышкыны амылралда чедилкинин боттанып турар. Мурунда кирүне органианынын хүсөдип турганын чамык эрге-хүдээгелерин хей-никти организацияларын башкарылганын шагда-ла шилчидип берген, а моон сонгар таарымчалыг

Кызылчылар демдеглээн

Декабрь 1-де ажал шаг төгөнгө соон дарый СЭКП Кызыл хоорай комитетинин бажычыте хөрежөөнөр шуужуп кирип турган. Бо үн делегей хөрежөөнөриниң Демократтыг Федерациянын организаттамынандан бээр 15 чылдын байыралам.

Хоорайда хөрежөөнөр чөвүленин дарагы эш К. Байыр-оол хураалды ажыткан соон дарый хоорай школаларынын төлөөлери — пионерлер Федерациянын 15 чыл оюнга турасалаткан байыры эргам иелерге болгаш угбаларга чедирип келгенер. Тус хүнге турасалаткан илеткели политика илеткели болгаш эртем билгилер непперид нитилелдин ажылдакчызы эш М. Николаева кылган.

Ол бодунун илеткелиге делегей хөрежөөнөриниң Демократтыг Федерациянын хүнүнү төрүттүнгөнгө болгаш тайбын дөш, чөпсөдөннүшкенин дүжүрери база ызы-бүрү нитилел тургузулга күрүчелерин тайбын кожа-хелбээ турары дөш делегей хөрежөөнөриниң демиселини дугайын тодаргай фактыларга көргүскен. Ол ышкаш бүгү совет хөрежөөнөр-биле халы хоорай хөрежөөнөриниң чеди чылдын андур сорулгаларын боттандырырчыте хараа туттууга, иделкейлиг ажал-ажыны, кайгамчыктыг улуг ажылдары бугуруп турарынын чикчелерин чугаалаан.

Эш Петенева директорлаан хлеб заводу чеди чылдын ийга чылдын үшкү кварталын бугуруптурга планын ажыр хүсөтсөш, СЭКП обкомунун болгаш облуускомунун бугуругелер аразында шилчип Кызыл түгүн чаалап алган. Бүдүрүлге ам 3-кү чылдын түгүн кылып эгелзөө. Ындыг ызылыг тургулаы хөрежөөнөр ажылдап турар колбаса фабрикасынын (директору эш Шугаева), дааранымга комбинатынын (директору эш Морозова) кызымаккай күш-ажылы илеткели демдеглээн.

Хураалга дылдын, литературанын болгаш төгүгүн тыва эртем шитчилел институтунун ажылдакчысы эш З. Арапча—кандыг-даа чоңун келир үези болуп бичти чаштар дугайын чугаазына, онзалдап демдеглээн. Дааранымга комбинатынын ажылдакчысы эш Лебедева сөс алган, ажылдап турар коллективиниң мурундан митингенин яржилчилеринге байыр чедирбишап, бодунун саяалы уламчылаан. Бистин коллектив ай, квартал бүтүрүңе эки ажылдап дөш, чөпсөдөннүшкенин дүжүрери болгаш Столереңко, Воронова ыш-чаш муракчыларына чоргаар-лаптып турар. Бичти чаштарын аас-кежи, келир үези, илерин тайбын күш-ажылы дөш бистин коллективтин 200 ажыр хөрежөөнөр мога чок ажылдап турар бис. Моон сонгар бистин коллектив хоорай бугуругелериниң мурунку одурууга турар кылдыр бугу күжүвүстү салып, чаа арталары ажылап, эки ажылдарыгыты хүлээнип турар бис дөш, ол сөзүн дооскан.

Хураалдын киржилчилеринге Кызылдын куруенин педагогика институтунун болгаш № 2 школанын уран чугу бөлүмнери дегергеней программалыг концерт көргүскен.

Хураалдын киржилчилеринге Кызылдын куруенин педагогика институтунун болгаш № 2 школанын уран чугу бөлүмнери дегергеней программалыг концерт көргүскен.

С. ТАС-ООЛ.

Экономиктиг семинар

Чокта чаа Улуг-Хемнин «УТКА 25 чыл» совхозунун төвүңге көздө ажал-агы талазы-биле экономика семинар болуп артыган. Аңаа районун колхозтарынын удурукчулары, мал фермаларын эргеленчидери база мал ажылынын тусай артемиингери киржип, районун байдалдарында малдын уксазын экижидери чугаалаан.

Районун көздө ажал-агы инспекциянын улуг зоотехниги эш Назаренко болгаш «УТКА 25 чыл» совхозтун кол зоотехниги эш Тур совхозтун малынын уксазын экижидери-биле ал чоруткан кемчелдерин чугаалаан. Совхозта бөдүн дүктүг хойларын алтай уксазын кошкарлары-биле ийги салгалга чедир хайнакташтыргаш, оон алган хайнактарын хаас уксаалыг кошкарлар-биле эдериттирген. Ол чорук эки күнелди көргүскөн. Совхоз бо чылдын бөдүн дүктүг хой бүрүзүндө-не 1,5 кг дүктүг кыргаан, 1 килограммын өртээ ортумаа-биле 16 рубль болган болза, ол-да үезе экижиктен нарын дүктүг хойларын бирээндө-не 3,5 кг дүктүг алган, оон бир килограммын өртээ 60 рубль четкен. Ынчангаш бо ажылды моон ыңай үргүдүлзери ажыктыг дээрин илеткелилер онзалдап демдеглээнер.

Оон ыңай совхозта хаванарын уксазын экижидер ажал база чедимшикенин чоруп турар. Улуг ак уксаанын хаванарын кемерово уксаалыг эр хаванар-биле эдериттирген. Муракчы хаван ажаакчызы Соин Хаа чыл эгезинде бээр 1039 хаван ооддарын доруктурган, оларнын бирээ-не 6 айдында 85—90 кг четкен. Малдын уксазын экижидер ажалда улуг четпестер бар. Совхозтун удурукчулары ийиыстыг бода малды экижидеринче көңгү: сагыш салбайн келгенер. Көздө ажал-агы талазы-биле экономика семинар солун байдалга эркен болгаш көңгүг ажыктыг болган.

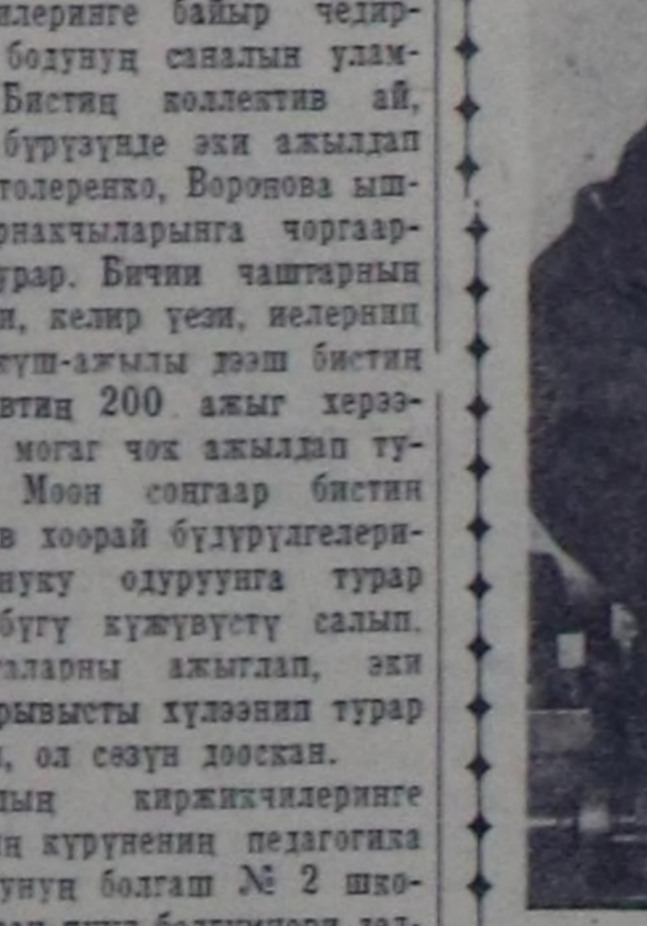
Ч. ДОНГАН.

„Сельхозтранстың“ автобаазанын коллективинде

«Сельхозтранс тың» автобаазаны Кызылда эки ажылдыг бугуругелердин бирээ. Бо коллектив чеди чылдын ийги чылдын чүк сөөртүлгезинин талазы-биле онзалдын ноябрьнын 7-ге чедир күссөдүр хүлээлгени алган. Транспортчулар ол сөзүн ээлеп шыдаанар.

Талазы-биле 134 хуу күссөтсөн. Транспортчулар бар күжүнү болгаш белеп техникамын дөш ажылдарынын дугайында хүлээлге база-ла күссөттинген.

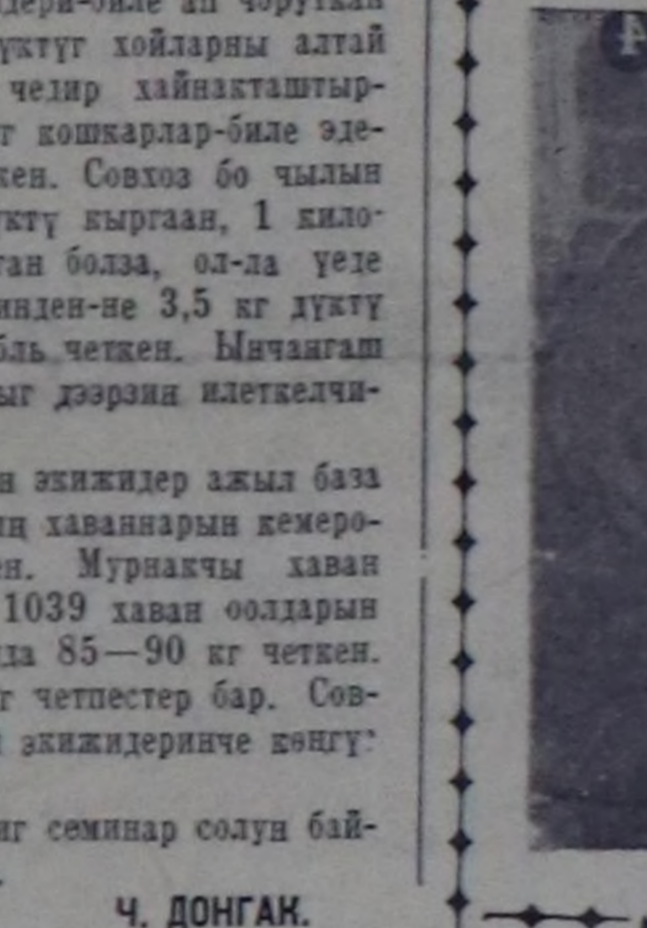
Коллективтин чедимшикери болза, мында ажылчыларын күш-ажылы коммунисттиг азу-биле көрүп турар.

— Октябрь байраламга аддар бөдүрүп, социалисттиг хүлээлгени хуусаа бетинде күссөттинс— деп, коллектив рапорттаан. Автобааза нитилел-биле 76000 литр бензини камнап алган, чүк сөөртүлгезинин бот-үне-зин чигеткен. Ол айнын бугурулге планын тоноа талазы-биле 141 хуу, тонна-километр

рапортын, партия, профсоюз, комсомол организацияларынын организакчы, масса-политиктин ажылынын экижөөнүнүн түнелди болган. Чолаачылар Николай Колупаев, Борис Бухаров, Анатолий Галайко оларын удуруктан бригадалары коммунисттиг деп ат дөш демисежил турар.

Чолаачыларын бөдүрүп, партия, профсоюз, комсомол организацияларынын организакчы, масса-политиктин ажылынын экижөөнүнүн түнелди болган.

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

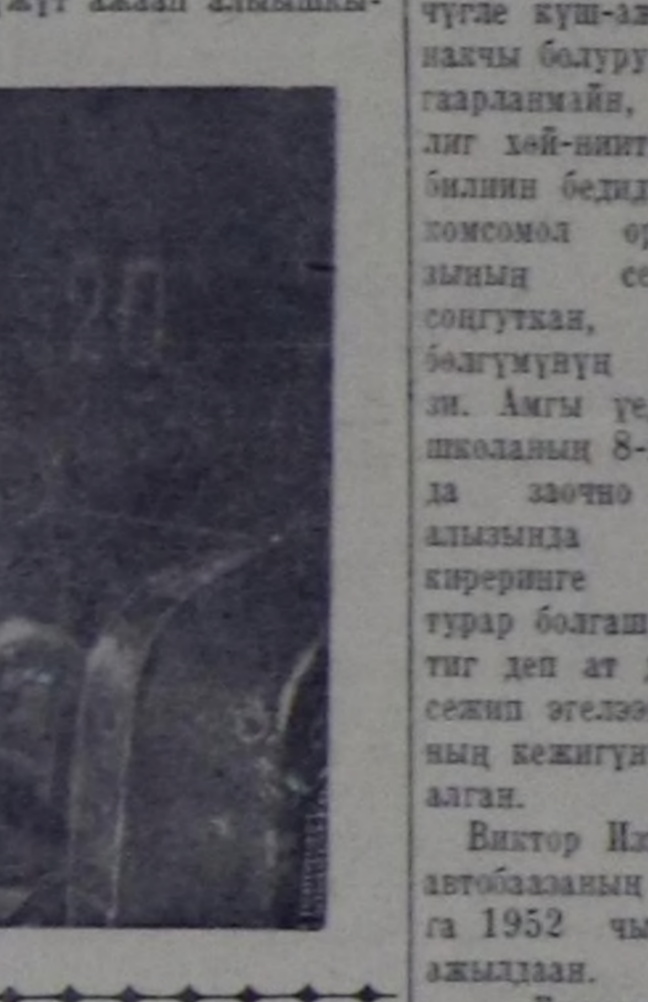
«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

«ГАЗ-51» автомашинанын анык чолаачыны Михаил Бакулин бо автобаазага ажылдаанын ий-иле чылдын иштинде бөдүн бадуу курнакчы ажылчы амылдар коллективин дүргөткөн. Бо чылды, дүжүт ажаап алышыны

Ч. ДОНГАН.

Шын санажылга херек

Барааннарнын чаа өртектерин болгаш өске-даа сан-документилерини шын санап, белектээр амыл бистин райпода амы үеде хайнышкынын чоруп турар. Магазин буруу хурун бугу санажылга ажылдарын харысалгалык райкүүсөндөм, недээ Советтен болгаш райподан бир-бир харысалгалыг штерини тургусан. Ам олар колхозтарда амылдап эгелей бергенер.

Райпоун үңгөн, кирген бугу-ле сан-документилерин будулгазын, чазыг чок санаар амыл эң-не харысалгалык. Ынчангаш бистин амылданчыларыбыс район төвүндө болгаш колхозтарда магазинерин, столоваяларын аразында куваажып алган, өртенгит чүүлдерин ий-шаанга санап белектээрин харысалга турарлар.

Мен районун кол бухгалтер эш Шаглина-биле кады Кызылга келгеш, Глазвестильторга, садыг базазына, ном садына, реалбаазага болгаш өске-даа бугуругелерин чөргөш, олар-биле бистин райпоун аразында моон мурунда алынган бараан болгаш өске-даа саналга документилериниң шын түнүн ылдыдыс. Ынчаар баш бурунгаар санап алырга, барааннарнын чаа өртектерин донгазып данылаарын чингидер болгаш частыгы чок болурунга дузалар.

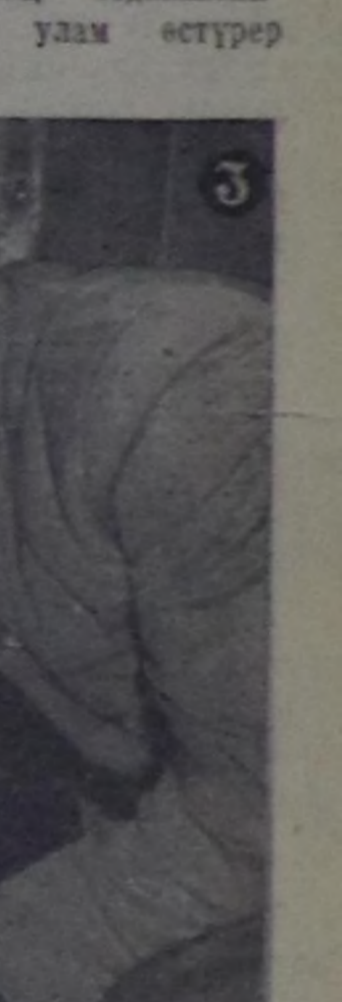
Б. ЮНГЕЙ, Эркин райпоунун орадакчы бухгалтер.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

Ч. ДОНГАН.

Биске бижип турары

Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл» колхозунда пардалга чалгалык эки чоруп турар. Бо ажылды почтаны Ондар Козлов-оолдун эки организаттаанын демдеглээр чугула.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

М. КУУЛАР.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

«Сельхозтранс» автобаазанын өске-даа муракчыларынын дугайында хейнү чугаалап болур.

Октаргайже орукту ССРЭ ажыдып турар!

Үшкү совет космиктиг корабль-спутникти салып үндүргени делегейин бүгү улустарын магададып турар

Америк космиктиг ракетаның бузундулары Нубада тоглап дүшкөн

Улустун өөрүшкүзүн, тайбынның чугулазын көргүскөн

ПРАГА. СЭТА-ның корреспондентини М. Никиточкинның дыңатканы: Совет Эвилелиннен үшкү космиктиг корабльди чедишканын салып үндүргенин дугайың дыңааш, сурагың чогаалчы Франтишек Кубка СЭТА-ның корреспондентизине мында дээ:

«Совет чуртун эртекинд болгаш техникамың чээ, эң улуг тилелгенин дугайың дыңааш бистер, чехтер болгаш словактар дык-ла өөрүвүс. Мыңаңгаш тайбынның болгаш депшигениң эрге-ажыктарын барыңдылаан ол мадырлыг чорукка»

«Совет чуртун эртекинд болгаш техникамың чээ, эң улуг тилелгенин дугайың дыңааш бистер, чехтер болгаш словактар дык-ла өөрүвүс. Мыңаңгаш тайбынның болгаш депшигениң эрге-ажыктарын барыңдылаан ол мадырлыг чорукка»

Тайбыңга ынакшылдыг совет улустун магадылг чедишкени

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Үшкү совет космиктиг корабльди Черниц орбитагыча салып үндүргенин дугайыңды медресин Румын Улус Республиканың ажыгыч чоннары улуг сонургап дыңааш.

Ракета техникамың талазы-биле сурагың артеден Ион Паскару СЭТА-ның корреспондентизил-биле беседазыңа мында дээ: Дорт чаргыч тонна ажыг деңизилг чээ совет корабль-спутник болза дык хей техникагы болгаш арте айтырылганын шийтирлээр арганы бээр. Ол ам, дөрөңн космиктиг делеминде жуугуп чоруп турар болгаш тайбын-га ынакшылдыг совет улусту төлө-лекчелевишкан, делегейиң хей-хей чурттарының кыры-биле тегерип эртип турар. А агрессия америк бөлүктөр шпоназар соруга-биле спутниктерин салып үндүргенин уламчылавишкан болгай.

улуста болгаш тайбынга бараалганын турар совет артеденерге болгаш инженерлерге өөрүшкүлүг байырымы чедирилди.

Кежээ үнер «Информация Букурештулуй» солун декабрь 1-де СЭТА-ның дыңалымың мындагы эгениң адыңга парлаан: «Бо хүн Совет Эвилелиннен чээ космиктиг корабльди салып үндүрдү».

Бухарестин радиоун дамчыттыр артеденер чүте чугаалааш, ол космоске кижиниң ужу үнер оруун ажыгыч турар чугула болушкунун делегей артеденерге жуу-дузазымың дугайың тайлыбырааш турарлар.

Кайгамчык сонургал

БЕРЛИН. (СЭТА). Черниц спутникти—үшкү совет космиктиг корабльди чедишкенин салып үндүргүшкүзүн болгаш оң орууче киргенин дугайыңды дыңадыг Герман Демократтыг Республикага оңа сонургалды болдурган. Арте талазы-биле ол шыгарангай болушкуну дыңаачыларыңа чугаалаар дээш Берлиндин радиоу болуун дамчытталганын сонаткан. Үшкү совет космиктиг корабльдиң дык аар деңизилги, а ол мыңаш мында дегер амыттанарын хайгарар турарын радио-биле тускай дыңадыг айтышкан.

Элең болган сонда үшкү совет космиктиг корабльди салып үндүргенин дугайыңды СЭТА-ның дыңалымың долугу-биле дамчыдыкан.

ГДР-ниң өске-да радиостанциялары база-ла ол дыңадыг дамчыткылаан.

«Совет улустун бо кайгамчыктыг тилелгениңе салым-сеткилениң ханымыңдан байыр чедиришкан, артемениң чаалап алышканымың»

Совет улустун бо кайгамчыктыг тилелгениңе салым-сеткилениң ханымыңдан байыр чедиришкан, артемениң чаалап алышканымың»

— Ол дугайың дыңааш, дык-ла өөрүп тур бис. Улустарың өөрүшкүзүн болдурп, тайбынның үре-түшине-ди жүргүзүр-биле Совет Эвилелинниң кылган ол чээ болушкунуң илередер өск-да тыппас-тыр бис.

Кыжын-биле-чээ чугаалазымыңга, олар шуптузу-ла совет улустун бо чээ тилелгениңе чүрааның ханымыңдан байыр чедирип, бистиди планетавык кырыңга быжыг тайбынны болгаш аас-кежиктиг амыдырлыг тургузарын хандырар херекке улуг салымшык деп ону үнелер турар болду.

Кайгамчык солун медресе

ГААГА. (СЭТА). Чээ совет космиктиг корабльди дегер амыттанар оодуткан, салып үндүрген дугайыңды медресе Голландияга бичин-ле дап тарай хона берген. Ол дугайың дыңадыг, Голландияның радиоу совет космиктиг корабльдин деңизилгиң дык аарың деңдеген.

Совет космиктиг корабльдин сигналдарын Америка хүлээп алган

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Космоска совет артемениң чээ тилелгенин дугайыңды дыңадыг Москвадан келери билес-ле Американың эң улуг радиостанциялары ону доран дамчыткан. Американың чурт иштиниң болгаш улустар аразымың-даа бүгү сонугу медреселерин корабль дугайыңды медресе ийги оодуткыч кылып үндүрүшкөн. Үшкү космиктиг корабль-ге-ле замаарышкан чүрааларын шуптузу эң улуг телеграф агентстволары дыңаткан. Ол совет корабль «бодунун деңизиниң талазы-биле оод мурунунда космоске салып үндүргөн бүгү-ле спутниктерден аар» дээрин Юнайтед Пресс Интервейшн агенттеле деңдеген.

Америк шеригниң харылаа корлу-зунга замаарыш турар астрономич хайгарал кылар чер (Нью-Джерси штатта) декабрь 1-де Нью-Йоркту шагы-биле 8 шак 16 минута, а Москваның-биле — 16 шак 16 минута турда, совет космиктиг корабльдин баштайгы сигнал-медреселерин хүлээп алганы ол агенттеле дыңаткан.

Эрте талазы-биле чээ улуг тилелге

БУДАПЕШТ. (СЭТА). ВУР-нун күрүне хуралының элечиги сессиязы ажылдап агай берген үде Совет Эвилелинге база бир космиктиг корабльди салып үндүрген дугайыңды дыңадыг келген. Ол дыңадыг депутаттар ортузунга доран-на негтерөөн.

Ичкан ВУР-нун күрүне хуралының дарганың орадакчызы Ингванне Ван СЭТА-ның корреспондентизине мыңаар чугаалаан:

— Совет Эвилелинниң чээ чедишкениңе кымыгаар чок өөрүп тур мен. Космиктиг девискээрин шийчелеп көрүңе чүте мурувачы арте болгаш техника мыңды чедишкениңерни чедип ап болур. 4,5 тонна ажыг деңизилг космиктиг корабльди салып үндүрген чорук — совет артемениң чүдөөн-даа артык күштүгү чээ херечизи-дир.

— Совет Эвилелинге космиктиг үшкү совет корабльди салып үндүргенин дугайыңды дыңадыг мени магадатпай, а өөркөн. Чүте дээрге

космоска дегер организирериниң шийчелеп артеденерге артежок чугула байдаларын шийчелеп өөрүгө Совет Эвилелинниң шыгарангай чедишкениңерни чедип ап турарыңга бистер чачыгып калган болгай бис. Космиктиг дележерини шийчелеп аларының талазы-биле совет артемениң болгаш техникамың артык күштүү ам маргылаа чок билдинтир, мыңаңгаш бүгүне ону билдир-чээ. Ам совет кижиниң космоске жуугуп үнүптер хүнү ырак эвес дөрөңгө буураар мен — деп, депутат Ференц Невал чугаалаан.

— Совет артемениң болгаш техникамың чээ чедишкенин болза Совет Эвилелинниң күчүдүн херечилеп турар-дыр — деп, депутат Дьерд Парраги чугаалаан.

Депутат Деже Камштин деңдеген:

— Биж төрелгениң чээгай чорук дээш совет артеденериниң, совет кижилериниң чээ-чээ чедишкенин моон сонгаар-даа чедиш аларын күзеп турар бис.

Совет космиктиг корабльдин сигналдарын Америка хүлээп алган

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Космоска совет артемениң чээ тилелгенин дугайыңды дыңадыг Москвадан келери билес-ле Американың эң улуг радиостанциялары ону доран дамчыткан. Американың чурт иштиниң болгаш улустар аразымың-даа бүгү сонугу медреселерин корабль дугайыңды медресе ийги оодуткыч кылып үндүрүшкөн. Үшкү космиктиг корабль-ге-ле замаарышкан чүрааларын шуптузу эң улуг телеграф агентстволары дыңаткан. Ол совет корабль «бодунун деңизиниң талазы-биле

оод мурунунда космоске салып үндүргөн бүгү-ле спутниктерден аар» дээрин Юнайтед Пресс Интервейшн агенттеле деңдеген.

Америк шеригниң харылаа корлу-зунга замаарыш турар астрономич хайгарал кылар чер (Нью-Джерси штатта) декабрь 1-де Нью-Йоркту шагы-биле 8 шак 16 минута, а Москваның-биле — 16 шак 16 минута турда, совет космиктиг корабльдин баштайгы сигнал-медреселерин хүлээп алганы ол агенттеле дыңаткан.

Кончуг чугула чээ медресе

ЛОНДОН. (СЭТА). Үшкү космиктиг корабльди Совет Эвилелиннен салып үндүргенин дугайыңды дыңадыг Англияда улуг сонургалды болдурган. Москваның радиоу дыңадыгын кылган сонда каш-ла минута артеден Рейтер агенттеле ол дугайың доран-на дамчыткан. Корабльдин деңизиниң, оң пассажирлери — «Пчелканы» болгаш «Мушканы» дугайың айткан өскө-да тодгаргай тайлыбыраары дыңадыгта кылган.

Барын Германияда сонургал

БОНН. (СЭТА). Үшкү совет космиктиг корабльди чоруп орууче чедишкенин салып үндүргенин дугайыңды Москва радиоуң дыңалымың сонда доран-на ДПА агенттеле ол дыңадыгын допчу тайлыбыралын дамчыткан. Ол корабльдин дугайыңды СЭТА-ның сартунедериниң дугайың дыңаткан. ДПА агенттеле корабльди ий ханзетип болгаш өскө-даа дегер амыттанар, үнүштер бары оңалат деңдеген. Бо чыдын августа салып үндүрген ийги космиктиг корабль-ге чоран Белка болгаш Стрелка деп хавалар Черге амы-тыннык челишкенин оң келгенин анаа холбаш тын ол агенттеле салындырган.

БОНН. (СЭТА). Совет космиктиг корабльдин шимчээшкенин ГФР-де арте талазы-биле хайгарар турар. Бохумда обсерваторияның удурутчузу Каминскиниң дыңатканы билдирди, ол корабльдин декабрь 1-де ийи катал жуугуп артемени мында деңдеген: 10 шак 30 минутта болгаш 11 шак 30 минутта артеденер Сон ангды корабльдин 19,995 метгерич чалгыгыг сигнал-медреселерин обсерватория база хүлээп алган.

Тываның арга-маштыг терлери база-ла арыг ак хар-биле шыгыткан. Ийдиң чергерге аянап, куштап, арыг агаарын тынып чорутура магадылг чүү дээр! Фотограф Ф. Демескинини.

КНО-нун Кол Ассамблеязының XV сессиязында

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун Кол Ассамблеязының ноябрь 30-де болган хундуску пленарлыг хуралыңа колониялыг системаны узуулар дугайыңды айтырымың чугаалажы көрү үрүлчүлөп турган. Чугаалажылага киржир-биле 64 чурттарың төлөөлери ат бижиткен дөрөңгө дарга чарлаан.

Данияның төлөөлекчизи М. Фински бир дугаарыңа санал берген, «монализм дугайыңды айтырымың сессияның хүн айтырымың кирерин саналдап, алетеркен инициативаны дээш, бо айтырымың Ассамблеяның пленарлыг хуралыңа чугаалажы көрүп кызыгымың дээш Совет Эвилелинге чүретиң ханымыңдан өөрү чоттиргенин алетеркен, Ассамблеяда санал-овалдар болза биж төрелгенин кайгамчыктыг күжөлишкениңериниң үлгер-чизээ болур деп Фински чугаалаан. Ам бо үеде улустар даштыкы әжеледик чектерид күштеринге улуг, кижини күчүлөөр чорукка улур демиселин чер болганда эрестиг чорудуп турар. Алжирде үр болгаш халаттыг дайымың демиселин аар болгаш дүрүрөңнениң үлгер-чизээ-дир.

Колонизализм «цивилизаторчу хүлээлгениңе» замаарыштыр бурзула артеденериниң чүдүрүшкүзүн сойгалавишкан, Финскиниң айтканы болза, теригидеки чурттарың бүгү-ле кемчелери чүте боттарыңды әжелдиң хевээр артыр болгаш байыш алырыңче улаан. Колонизализм ийги жөгүдүлени моондаптал турар, мыңаңгаш КНО-нун хүлээлгени болза, колонизализмни оң бүгү-ле хевирлери болгаш илередишкениңер-биле калы доран узууларыңды эргежок чугулазын чарларыңа болур. Колонизаларга эрге-чаргыраны улус чоңа шийчиди бээр болгаш ону улустар аразымыңды магадыламың-биле хандырар дугайыңды кемчелери КНО алар ужурап.

Ийги салышкын

Бүгү халдерге салымшыкыңды аге кештеринде туруш хунаажырымың ийги түдүк үең чоруп турган. «Мат» деп өск дыңалы хонуп келген. Токунуң шымыраачымы М. Саал сандайынды тура берген. Ол карамы-биле Омита удур ойлааш, 13-дү иште, барык шымыраа өрүү тамылазы ая-биле баштайгы-дөңгөниңе войнык калгырың алган. Өске халдерге киржикчилер кайтап, эгинерини кысылаанвар.

Б. Хомушкы Х. Ондарга улур хоочун ийди камгалды ишлеп алган, баштай түп шоду элөөш, сонда «а» шугуну ажыткан, өйөңче дорт халдаш, тилээш. Өске салгыларды Шиниги Чамзырайы, Сат Мастрокоту, Сундуй Баа-оолу, Алаачекский Ооржалты түс-тузуңа утканвар. Куулар—Чюльк, Ламаш-оол—Менин-оол оларын салымшыкыңары хайым бооп дозулган.

Ийи салгыларын сонда Хомушкы, Шиниги, Сундуй, Алаачекский олар 2—2 санбарлыг.

Херөөшөн шымыраачыларың ийги салымды Байкара Чатты, Фидимонова Прасоловны, Ооржал Ушакованы утканвар. Ийи салымшыкыңарын сөндүде Ооржал-биле Байкара 2—2 санбарлыг.

С. ТАМБА.

Массалыг стартче!

Бөгүн Кызылга кышкы спортчу сезон ажыттынар.

«Совет Тываның 5 чылы» стадионга артемениң 10 шактан эгелеп конкы маргылаады болур. Аэропорт чогуңда аяк чарыштыр, черге хаак маргылаады база-ла 10 шакта эгелеп.

ВЛКСМ-нин Кызыл хооронунуң кубогу дээш теннис маргылаады келээ ажал-агыны механизаторларын № 10 учалыңенин улуг залыңа эртер.

Ленин дагаларыңа Кызылдың ажыгыч чоннарының массалыг чунтулаашкыны болур.

Хоорайны күш-культура бажымыңда (донкениң, Гастелло аты паркта хаактын базалары ажылдап турар.

Эртеңиниң 11 шактан эгелеп областың сан-хөк кылдының бажымың залыңа областа бирги чер дээш хөл-шымыраа маргылаадының 4-кү салым эгелеп.

КЫЗЫЛЧЫЛАР! Кышкы спортчу сезонуң эгези — массалыг стартче далажынар!

Редатор К. С. ШОЙГУ.

КИНО

Декабрьның 4-те

«ВЛКСМ-НИИ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Хар хааны»—9.30 шакта; «Лейла болгаш Менджу»—11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда биче залга: «Сентябрьда дүң»—11, 1, 3, 5, 7, 9 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Илбиги мургу»—11.15 шакта; «Сонгу чүк тоожузу»—1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ВОСТОК»: «Сөөлү дүйи»—11.15 шакта; «Фуркат»—1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

Декабрьның 5-те

«ВЛКСМ-НИИ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Ара соксан ыр»—9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30 шактарда; биче залга: «Барабанштың салымчою»—11 шакта; мультипликация—1, 3 шактарда; «Дүвүрээниң чалымназы»—5, 7, 9 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Анык гвардия», 1-чи кезээ—11.15, 1.15, шактарда; «Лейла болгаш Менджу»—3.15, 5.15 шактарда; «Суг дүвүнү халдар»—7.15, 9.15 шактарда.

ОБЛАСТЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫ декабрь 5-те хундус болгаш кежээ

МОСКВА ЭСТРАДАЗЫНЫҢ КОНЦЕРТИ Хундускузунуң эгелээри 12 шакта. Кежээкизи 7 шак 30 минутта.

Дирекция.

Америк космиктиг ракета он-на минута эрткенде тоглап дүшкөн

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Ассошиейтед Пресс агенттеледин корреспондентизиниң Гаванадан дыңатканы болза.

Ноябрь 30-де Канаверал шенентен (Флорида) ракета салып үндүрген сонда 10-на минута болгаш ол америк космиктиг ракетаның бузундулары Олыгина хоорайдан ырак эвес черге кизип дүшкөн дээрин Чеве Нубаның шериг эрге-чаргыгалары дыңаткан. Ол ракетаның дузазы-биле Каттышкан Штаттар Черниц ийи спутниктерин салып үндүргенин чедимче чокка орадашкан болган.

Гаванадан телефон-биле харылаашкан шериг штавының төлөөлекчизи ун ракетаның чамдыкта 40 фунт чедип турар деңизилг бузундулары Олыгина хоорайдан 10 миль хире черде даг ийлеринге тоглап кизип дүшкенин база деңдеген.

«ШЫН»

Солунуң чагыдыл ап, номчуңар

«ШЫН» СОЛУНУҢ 1961 ЧЫЛДЫҢ ЧАГЫЛДАЗЫ ЧОРУП ТУРАП

«Шын» солуну чагыдып аларың эрөө

12 айда 60 рубль.
6 айда 30 рубль.

Чагылганы харылааның бүгү көпторлары, салбыраары болгаш бүүдүргелерде, организацияларда, колхозтарда, совхозтарда хай-шиги төлөөлери хүлээп алыр.

СОЮЗПЕЧАТЬ.

Витаминер

Амгы үеде бистин аптекаларымыста дык хей язы витаминерни салып турар. Оларын эрөө чик, кылып кааны чараш, шынары бедик болгаш амданы чагай.

Бичи урулар шоколад хевирдиг кылдыр кылып каан «С» деп витамини «а», «В» витаминни кылгар ак-көк өнүг борбактарында, язы-бүр өнөндиг кылгаш бичи шилдерде уруп каан каттышкан витаминерин-даа шуптузун бир дөмөй күзөлдө-биле чагайзымып чирлер.

Уруларны витаминер чиринге ынак чоруп эки-ле харын. Ычала-даа оларны чамдыктары чактыс угда эмчиңиң сүмел турарында орочок хей витаминерин чиптер болгай. Бир эвес «С» деп витаминин нормадан каш-даа катал хөйүң чизе, ол организмге кандыг-даа хора чедирбес-ле харын, а чамдык витаминерин эми эрткир хөйүң чирге, дузалардан туржук, харын хоралыг бооп болур. Оларга бирги ээлчеге «Д» деп витамин хамарыж.

Аптекаларга бичи урулар бо-ла чекпелен келер болгай. Олар чүгө витаминер салып алыр дээш кез турары ол. Аптека ажылдакчылары витаминерни кайы хирин, канчаар чирин тайлыбырдал береш чорудага, олар дамжар үн маңажи келген, доран-на витаминерин алыштарыңа ургаш аксыңче ура каалтарлар.

Мындыг таварыла болган. Шокола-даа назымы чептөө бичи уруг бир-ле катал аптекага чедиң кез, витаминер салып алган, ол-ла черинге улаштыр-улаштыр чип эгезен.

Аптека ажылчылары витамини мыңаар чип болбас деп тайлыбыраарга ол уруг кайган, бажын чайышкан чугаалаан.

Конфетти хөйүң чип болбас-ла харын, а витаминерни хөйүң чирге улам эки-ле болгай. Аван медресе мыңал чугаалаан.

Шынып-ла чамдык иелер урулар хей витаминер чирге оларны хоруп, хай дээр туржук, харын делкип турар. Ол шын эвес.

Витаминерни уруларга өйлөп чиртир, эмчиңиң сүмелни дыңаар херек.

ОБЛАСТЫҢ САНИТАР-ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫНЫ.